

oeverzwaluwen in de provincie groningen

Jan Glas.

Voorlopig verslag van de oeverzwaluwen-inventarisatie 1985 in de provincie Groningen door leden van Avifauna en andere vrijwilligers.

Naar aanleiding van aanhoudende alarmerende berichten over achteruitgang van de oeverzwaluw in ons land (het aantal broedparen is de afgelopen 20 jaar gedecimeerd, zie o.a. Vogels no. 27) was het m.i. noodzakelijk alle kolonies in onze provincie aan een grondige inspectie te onderwerpen. De laatste volledige telling werd 6 jaar geleden georganiseerd door het R.I.N.

Verzameld zijn gegevens omtrent de ligging van kolonies, het aantal nestpijpen en het aandeel hiervan dat bewoond was, de situering ten opzichte van de windrichting, de grondsoort en de mate van bescherming/verstoring. Oude gegevens van de kolonies zijn gebruikt om te zien hoe de resultaten waren over een langere periode. Omdat het voor het behoud van de oerzwaluw belangrijk is dat er in de toekomst voldoende nestelmogelijkheden blijven, zal hieronder bovendien op mogelijkheden om broedgelegenheid te creëren worden ingegaan.

Landelijke cijfers van enkele volledige tellingen en een aantal steekproeven zien er als volgt uit: 1960-1963: 20.000-25.000, rond 1970: 16.000-20.000, 1973-1977: 5.000-8.000, 1978-1980: 8.000-11.000, 1981-1982: 9.000-10.000 en 1984 wordt geschat op $\pm$ 2.500, broedparen voor heel Nederland. Een bijzonder slecht jaar voor de oeverzwaluw.

Uit de inventarisatie van 1985 blijkt dat Groningen op de landelijke cijfers geen uitzondering maakt. In 1979 waren er 9 bekende kolonies met 470 bewoonde nesten (enkele wel bewoonde kolonies zijn toen niet geteld). Nu in 1985 zijn er exact 9 kolonies met 252 bewoonde nesten. Zowel het aantal kolonies, de grootte van de kolonie en het aantal nesten dat bewoond werd is drastisch teruggelopen.

Van enkele kolonies zijn er over

meerdere jaren betrouwbare cijfers b.v. Lauwersmeer en Harkstede. De sterke dalingen (zie tabel) moeten hoofdzakelijk worden toegeschreven aan menselijk ingrijpen/verstoringen. De vestiging te Harkstede was tijdens de mooie weekends in mei bezet door mensen, compleet met parasols precies in de vestigingsperiode van de oeverzwaluw.

De kolonie bij Borjes zandgat (Oosterbroek) is tijdens de broedperiode gedeeltelijk vergraven door één van de twee aannemers. Tijdens een gesprek door Mw. A.M.Nieuwenhuis met beide aannemers bleek dat er door de één wel rekening met de oeverzwaluwen werd gehouden en door de andere niet. Ook de kolonie aan de Woortmanslaan te Veendam werd op een afschuwelijke manier kapot gemaakt. Van de meeste nestwanden heb ik het afgelopen seizoen dia's gemaakt. Er werd gecrost, over de kolonie liepen ruiters te paard en naar veel nesten was door kinderen gegraven. Bij Selingerbeetse het zelfde liedje. In de zestiger jaren een bloeiende vestiging met tegen de tweehonderd nesten. Door de enorme toeloop van recreanten is hier anno '85 ook niets meer van over.

Bovendien zijn op verschillende plaatsen de mogelijkheden voor oeverzwaluwen minder geworden door het slechten van taluds en het uitblijven van nieuwe zandafgravingen.

Onder normale omstandigheden brengen de zwaluwen twee broedsels groot. Door de vele negatieve invloeden hierop, mag worden aangenomen dat dat in het gunstigste geval maar één nestje is. Daar bovenop komen nog eens de slechte omstandigheden in hun overwinteringsgebieden (Sahel) en het beeld is compleet.

Wat te doen om het tij te keren?

1/ betere bescherming van de bestaande kolonies door het aanbrengen van goede rasters en het plaatsen van borden met een educatieve tekst.

- 2/ meer controle op handhaving van de vogelwet.
- 3/ mogelijkheden scheppen op terreinen waar een max. aan rendement is verzekerd, b.v. nieuwe steilranden maken op grond van S.B.B., Het Gron. Landschap, Natuurmonumenten etc.

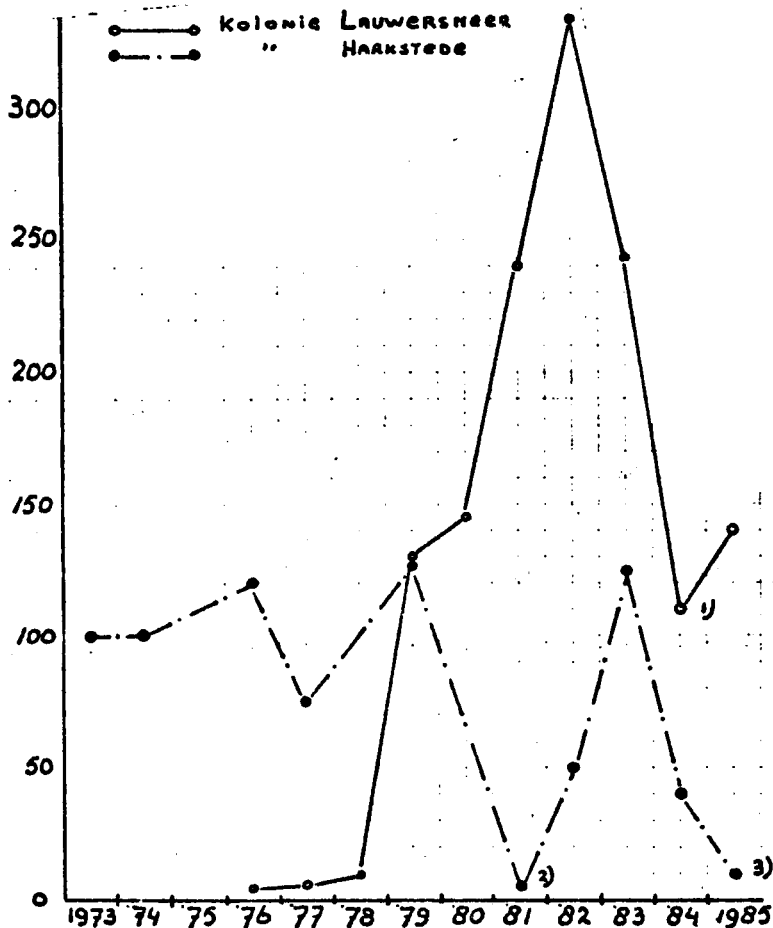
Veel suggesties kan men putten uit het nieuwe boekje van Vogelbescherming "Beheersadviezen voor de oeverzwaluw".

Uit alle verzamelde gegevens blijkt dat er in Groningen 228x een nestholte is gegraven in klei, 71x tussen basaltkeien, 10x in een restant hoogveen en $\pm 6200x$ in zand-zand/leemzand/veen. Wat de situering naar windrichting betreft is er alleen een overzicht van 1979 en 1985.

Nog ontbrekende cijfers op het totaaloverzicht: in vele vogellogboekjes zullen nog oude gegevens staan, ook bij niet Avifauna-leden. Om het eindverslag zo volledig mogelijk te krijgen zou ik graag in het bezit komen van die oude cijfers. Dus graag een tip!

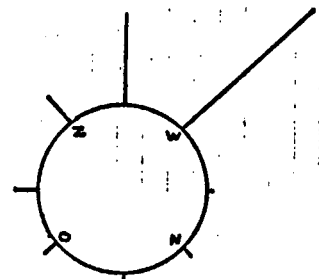
Met dank aan: B. Lammerts, H. Hut, J. Sikkens, A.M. Nieuwenhuis, L.B. Scholtens, B. Voslamber, N. de Vries, P. Wever, E. Klunder, E. Witter en A. van Dijk voor de cijfers van 1985 en H.N. Leys R.I.N., K. van Scharenburg (P.P.D.), D. Prop (R.I.J.P.), M. v.d. Velde (Prov. Waterstaat), archief Avifauna plus nog enkele tientallen telefonische mededelingen van vogelaars over oude gegevens.

N.B. Inmiddels zijn er enkele toezeggingen gedaan door Staatsbosbeheer, Het Groninger Landschap en enkele particulieren voor aanleg van een oeverzwaluwwand.

- 1/ kolonie gedeeltelijk vergraven
2/2) ernstige verstoring door recreanten

SITUERING NAAR
WINDRICHTING
1979 en 1985

1 1/4 = 10 nesten

NP.	kolonie oeverzwaluwen bezette nesten	1985	84	83	82	81	80	79	78	77	76	75	74	73	72	71	70	69	68	67	66	65	64	63	62	61	60				
1	Middelbert	4					6	10	15																						
2	Beersterplas	42	32				65	50	a	22	20	34	18	175	130																
3	Borgerswold	4					6					37																			
4	Woortmanslaan (Veendam)	25					a																								
5	Westervoldse A	0	2																												
6	Lauwersmeer	141	111	244	326	241	145	130	9	5	3																				
7	Suikerunie (Hoogkerk)	-	-	14	17	9	4	29	7	3																					
8	Harkstede	10	40	125	50	5	a	128	a	73	+120	+100	100																		
9	Froombosch	0	10				36	30																							
10	Sellingbeetse	2	14	65			53	30	+5	+100	8											186	176								
11	Bellingwedde (Veendiep)	5	6	5				2	50		93	52	7														12				
12	Botjes zandgat (Oosterhoek)	21					65	112	21	23	16	24	0	0	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-				
13	Reitdiep	0*	a	10	3	83*		20				27	37	33													10				
14	AG Wildervanckkanaal	10	15																												
15	Meerwijk (Zuidlaardm)						-	8	90	172	-	-																			
16	Trimunt/ Opende	0					60	21	30				73	90	88	105											16				
17	Hoornse plas/ diep						7	4																			8				
18	Veenhuizerstukken	0							26						3												40	20			
19	Groningen (stadspark)														-	-	-	-	20								20	9	6	0	6
20	Nieuwe Pekela							33	70		1																				
21	Midwolda						1	1	10		6	0	0	0	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-				
22	Kronswolde										6																				
23	Haren/ De Punt ?										80	25	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-					
24	Scheerda								19						5																
25	Vriescheloo										15																				
26	Ruiten A																										a				
27	Gron. (Corpus den Hoorn)														a																
28	Ter Wupping																										12				
29	Bareveld (Marw ?)														-	-	8	-	-	-	-	-	-	-	-	-					
30	Friese grens ?														-	-	20	-	-	-	-	-	-	-	-	-					
31	Jipsinghuizen															25															
32	Kielwindweer														-	-	9	+40	-	-	-	-	-	-	-	-					
33	Foxholsterreer																														
34	Emergoplas																														
35	Gron. (Vinkhuizen)																														
36	Delfzijl																														
37	Gron. (Gifceonbrug)																														
38	Grootcgaat																														
39	Van Starckenborgkanl																										+10				
40	Wedderbergen																										+5				

Toelichting op de tabel: --- geen mogelijkheden voor oeverzwaluwen,
 * volledige tellingen vanuit een boot, ? plaats nog niet precies bekend, verschillende aanvullende gegevens komen nog, b.v. Veendam, Pekela en Stadskanaal, nr. 16 als één kolonie gerekend waren echter meerdere vestigingen, verschillende kleine kolonies rond de stad Groningen bevonden zich in een zanddepôt voor aanleg van een weg/viaduct etc.